

בעניני קריאת התורה - שיעור 649

I. מקור הענין - עיין במ"ב (קל"ה צפתיסה) שהביא הרמב"ם שמושה תיקן לישראל שיהו קורין בתורה ברבים בשבת ובשני ובחמישי בשחרית כדי שלא יהו שלשה ימים בלא שמיעת תורה ועזרא תיקן שיהו קורין גם במנחה בכל שבת ולכן להב"ח (תרפ"ה) דבשבת ויו"ט הקריאה מן התורה אמנם רוב הפוסקים סברו שהוא רק מדרבנן ועוד יש מחלוקת אם החיוב הוא על כל יחיד ויחיד או רק על הציבור ועיין באג"מ (ד - מ - ד) דחיוב קריאת התורה הוא על כל אחד לשמוע ג' קרואין בשני ובחמישי ובמנחה לשבת ובתע"צ ובר"ח ובחז"מ ארבעה קרואין ואף אם שמע בלא הברכות נמי יצא ובשבת שחרית צריך כל אחד להשתדל לשמוע כל הקריאה ולא יחסירו מלשמוע אף תיבה אחת (אג"מ ד - כ"ג)

II. העולה לתורה לא יקרא בקול רם ומ"מ צריך הוא לקרות עם הש"ץ כדי שלא תהא ברכתו לבטלה אלא שצריך לקרות בנחת שלא ישמע לאזניו (שו"ע קמ"ח - ז) אמנם לענין קריאת המגילה כתב הרמ"א (תל"ז - ה) דאחד יכול לברך ושני קורא וכ"כ הרמ"א (קל"ט - ג) דעכשיו קורא סומא כמו שאנו מקרין בתורה לעם הארץ דלא קפדינן על העולה שיקרא דשומע כעונה (מ"ב י"ז) ואפשר דוקא לסומא וע"ה מקילין (בה"ל קמ"ח - ד"ה לזטלה) ועוד כתב דשאני מגילה דמן הדין כל הציבור צריכים לקרות ולברך כל אחד ואחד ולפיכך אחד מברך לכולם להוציאם משא"כ עליה לתורה דאין הציבור רשאים לברך ברכת התורה על שמיעתם אלא הקורא הוא המברך וא"כ כשאנו קורא בעצמו אינו אלא כשאר אנשי הציבור ששומעים א"כ איך רשאי לברך הא גבי שומעים לא תיקון רבנן ברכה בקריאת התורה (בה"ל ע"ס) ועיין בשו"ת יחזה דעת (ד - ה"י)

III. פסקי רב משה

(א) לעשות נקבים באיזה ספסל שיעמידו שם העמודים של הספר תורה עיין באג"מ (ה - ל"ח) שאין כבוד לס"ת ויש לאסור (אג"מ יו"ד ה - קט"ה)

(ב) קריאת התורה שודאי הוא חובת ציבור אפשר שצריך דוקא עשרה שכולן מחוייבין ויוצאין בהקריאה כמו תפלה בציבור שהוא דוקא כשכל העשרה מתפללין ולא סגי ברוב המנין ומה שהוזכר שסגי ברוב מנין הוא רק לענין לומר דבר שבקדושה כגון שלא שמעו קדיש וברכו ועיין באג"מ (ה - כ"ח) שאולי בקריאת התורה יש להקל

(ג) לענין לקרוא תיבת זכר עמלק בפרשת זכר פעמיים הנה לחזור כל הפסוק ודאי אין להצריך אבל יותר ראוי שיתחיל לחזור מתמחה וצריך גם לקרוא כן בפרשת השבוע בפרשת כי תצא באלול דאיכא קפידא גדולה מטעם שנמצא שלא קרא תיבה זה וכן שקורא במגילה להשמיד להרוג ולאבד להשמיד "ו"להרוג ולאבד הדין הכי (אג"מ ה - כ - ל"ז)

(ד) ברכת הגומל לאשה אין צריך ספר תורה ודייה אם תברך בפני אדם אחד איש או אשה ולכתחלה אם היא נשואה תברך בפני בעלה (אג"מ ה - י"ד)

(ה) בריך שמיה אומרין דוקא לאחר הוצאת הספר אבל שאין מדקדקין בדבר ולא שייך למחות אבל כשאחד שואל צריך לומר (אג"מ ז - ע - ט)

(ו) אין לקרא לתורה להבר מצוה שלו לבן ישראלית מנכרי וכן היה טוב שלא לקבלו ללמוד בהתלמוד תורה מאותו הטעם למיגדר מילתא ורק כשתפדר האם מהנכרי יש ללמדו כדין ולקראו לתורה (אג"מ ז - ט"ג)

(ז) ברור שבמקומותינו שמתפללין בהברה אשכנזית וכן אומרין בכל הברכות וקורין בתורה אסור לשנות להברה ספרדית וממילא צריך ללמד במדינותינו עם התלמידים לקרא בהברה אשכנזית (אג"מ ג - ה)

(ח) יוצאין בכל הברה אבל אסור לשנות מהברת הקהל (אג"מ ד - כ"ג) עיין באה"ע (ד - כ"ח) דהברכה יכול לכרך בכל הברה

VI. עוד הערות

(א) מראה פני כתיבת ס"ת לעם העומדים לימינו ולשמאלו ומחזירו לפניו ולאחריו שמצוה על כל אנשים ונשים לראות הכתב (קל"ד - ז) וטוב שיראה האותיות עד שיהיה יכול לקרותם כי על ידי זה נמשך אור גדול על האדם (מ"ב י"ח) ורק למי שמוחזק למדקדק במעשיו דאם לא כן יש בזה משום מיחזי כיוהרא (פ"ת קל"ד - ו) ומעיקר הדין אין צריך הספר תורה להיות פתוח בשעת ההגבהה במקום הקריאה (פ"ת קל"ד - ז)

(ב) יש מנהג להגביה אצבע הזרת לעבר הספר תורה כשאומרים וזאת התורה (מעם לועז כי תפוח כ"ו, כ"ז) מ"מ רוב הפוסקים לא הביאו מנהג זה וכל אחד יחזיק במנהגו הטוב

(ג) אין לומר וזאת התורה רק נגד הכתב של הס"ת (מ"ב י"ז)

(ד) אין צריך לעמוד מעומד בעת שקורין בתורה (קמ"ו - ד) אמנם בשעת אמירת ברכו וענית ברוך ה' לכו"ע צריכין לעמוד (מ"ב י"ח) ויש מחמירין ועומדין (רמ"א)

(ה) דעת המג"א דנכון לקרות בלחש מלה במלה עם הש"ץ דבלא זה אי אפשר לכוין לשמוע וכן כתב כמה אחרונים (מ"ב קמ"ו - ט"ו ושער הציון י"ז) ואיברא דעת הגר"א וקיצור שו"ע שצריך לשתוק וכן הוא עפ"י הזוה"ק ותורת קבלה ואפילו בשמירת מותר רק בין גברא לגברא (ט"ז)

(ו) לספר בשיחה בטלה בין גברא לגברא כשהספר סתום אסור וכמה יגדל האיטור בעת שהספר פתוח וגדול עונו מנשוא (בה"ל קמ"ו - ד"ה והנכון) ותפלתו מתועבת עבור זה ואשרי מי שנותן כבוד לתורה (ט"ז)

(ז) מי שצריך לנקביו בעת הקריאה דעובר על בל תשקצו אם רק ביכולתו להשהות עצמו לא יצא דגדול כבוד התורה ככבוד השכינה ודינו כעומד בתפלה ולא כק"ש ופסד"ז (ערוך השלחן ח)

(ח) בדיקת המחשבה (computer scan) - עיין בשו"ת שבט הלוי (ז - ז) דמן השמים הוא שזכינו לתיקון מצוות אלו בדורנו ואינו דומה לבדיקת תולעים ע"י מקראסקאפ דהתם גדר האיטור או החיוב שצוותה תורה הוא מה שנראה לאדם משא"כ לענין טעויות בחסר ויתר הרי הדבר תלוי במציאות ויש חיוב בדיקה (ט"ז) ועיין בתשובות והנהגות (ז - ט"ז) דראוי לבדוק מ"מ אין חיוב והטעם הוא שיש מקצת פוסקים שיוצאין קריאת התורה בס"ת פסולה ובדיעבד סמכינן עליהם (בה"ל קמ"ג - ד"ה אס נמלא) וע"ע בשו"ת משנה הלכות (י"ח - קט"ו) ואבאר

(ט) אופן סיבוב הספר תורה בעת ההגבהה - מנהג אשכנז דיש נוהגים שמשבבים בהיקף שלם שפונים לצד דרום ולמערב צפון ומזרח בסיבוב שלם (מנהג החזו"א) ויש נוהגים כשעומד ופניו כלפי מזרח פונה לצד דרום בתחלה עד קרוב לצד מערב ואח"כ חוזר למזרח ופונה לצד צפון עד קרוב לצד מערב ואח"כ חוזר ומניח הס"ת על הבימה (פסקי תשובות קל"ד - ה)

(י) צריך העולה לתורה להתעטף בטלית (מ"ב י"ד - י"ח) אמנם דעת הגרשז"א דהבחור כיון שמעוטרים בתפילין הוי כבוד התורה וא"צ טלית (פסקי תשובות קל"ט - 52)

(יא) אם במנין אשכנזים אין בעל קורא אלא ספרדי יכולים לכבדו אף שהמבטא שונה (פסקי תשובות קמ"ג - ז)

(יב) לענין איך לנשק הס"ת ולענין לוייה מהארון ולהארוץ אבאר

(יג) פלא על מה שאומרים בהגבהה וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל (דברים ד - מ"ד) ... על פי ה' ביד משה (צמזצ"ט - כ"ג) דאין זה פסוק שלם בשום מקום דכל פסוקא דלא פסקיה משה אנון לא פסקינן (ערוך השלחן קל"ד - ג פ"ת ה) ושמעתי דרב משה אמר רק וזאת התורה

נפסא לטלו נשאות אבי אורי ר' אלעזר ליפא בר' עקיבא ארבי ע"ה אלא אורתי באשה רחל בר' גרשון מן נח נח הכהן ע"ה